

Tiempo y espacio de viaje

Pynchon se alía con el Tiempo y la Luz para recrear un mundo en descomposición: la lucha épica y la derrota del sindicalismo anarquista en EE UU

Novela

POR ANDRÉS PAU

■ Cuando se habla de **Thomas Pynchon**, casi siempre se alude al escritor más que a la obra, algo parecido a lo que ocurría con **Salinger**. Hablemos, pues, por una vez de *Contraluz*, y dejemos a mister Pynchon en paz, allá donde se encuentre. *Contraluz* es una novela ingente, y no sólo debido a sus mil trescientas y pico páginas. Es una novela de novelas. Es una novela que abre vías argumentales y técnicas cada poco, y discurre por ellas hasta que retoma un hilo dejado pendiente cientos de páginas atrás. *Contraluz* es una novela de personajes: hay docenas de ellos que podrían adquirir la categoría de protagonistas. *Contraluz* es una novela de viajes: geográficos, por supuesto, pero también temporales; por el Tiempo, con ma-

yúsculas, que con la Luz, es el gran *deus ex machina* de esta excelente novela.

Para situarnos, brevemente: la novela arranca en la Exposición Universal de Chicago de 1893 y concluye tras la I Guerra Mundial. En ese breve lapso de tiempo, apenas 25 años, las criaturas de Pynchon se mueven, chocan, descarrilan, sobreviven, tienen experiencias místicas, espían, se aman, pelean, disparan, matan, nacen y mueren con la agitación propia del momento; ese cambio de siglo en que América era una esperanza y acabó convirtiéndose en el territorio perfecto para que plutócratas desaprensivos y sanguinarios se hiciesen con el poder ya para siempre. *Contraluz* es también en buena parte una novela histórica que recrea con el nervio propio de los grandes novelistas la lucha épica —pues las huelgas se resolvían a tiros— y la inmediata derrota del sindicalismo anarquista en los Estados Unidos. En la victoria de la pasta y la agonía y posterior muerte de las ideas.

Si trazáramos una línea argumental, ésta la protagonizaría Webb Traverse —un minero anarquista especializado en dinamitar la fuente de ri-

queza de los magnates de las minas, unos explotadores sin escrúpulos— y sus cuatro huérfanos, pues pronto asesinan a su padre: Reef, Kit, Frank y Lake. Los cuatro, cada uno desde su esquina del mundo, nos llevan de la mano por unos convulsos Estados Unidos, el México caótico y violento de las primeras revoluciones, la Europa —Londres, Trieste, Venecia, París, los Balcanes, Rusia, la riviéra francesa...— previa al estallido de la guerra mundial en un trájín constante de espías, artistas, tahúres, putas, aventureros y proletarios..., así hasta Asia Central y las cuencas de los grandes ríos siberianos, donde también llegan las zarpas del oro.

También, del otro lado de esa realidad tangible, aparecen elementos de otra realidad, invisible aunque evidente, conducida por enigmáticos chamanes, estafalarias asociaciones de corte místico o esotérico y los Chicos

Thomas Pynchon

THOMAS PYNCHON

Contraluz

► Col.: Andanzas. Trad.: de Vicente Campos. TUSQUETS, BARCELONA, 2010.

del Azar, que sobrevuelan el planeta desde su aeronave Inconvenience...

Tal vez, la novela les suene a falacia, a marcianada, a excentricidad propia de un escritor famoso por su alejamiento de un mundo que detesta..., tal vez. En absoluto, como en las grandes novelas, todo encaja; sin chirridos ni encontronazos, con naturalidad, con un genio narrativo de primera magnitud.

Contraluz es, en fin, una novela que oscila entre la aventura y la tragedia, el sexo y las intrigas palaciegas, el lirismo y la crueldad, la lucha por la vida y la posibilidad de otra vida, paralela e invisible, el Tiempo, la Luz..., pero no por ello menos real. Un novela para leer con calma, disfrutarla y, a ser posible, marcar docenas de pasajes memorables, a cual mejor.

La ciutat somniada

Repàs ben personal i agut de la història cívica i cultural de la Ciutat de València en conversació amb un històric militant valencianista

Converses

POR LLUÍS ALPERA

■ Parlar d'**Enric Tàrraga** (València, 1936) pot esdevenir una empresa ben difícil no tan sols per l'amistat —i qui no és amic de Tàrraga amb el cabdal de coneixements i xerrameca de tota mena que comporta— sinó perquè és una mena de «diccionari vivent i actualitzat» de qualsevol fet polític, social i cultural dels darrers seixanta o setanta anys no sols de la Ciutat de València, sinó també de la resta del País

Valencià i, fins i tot, dels Països Catalans.

Tàrraga esdevé a hores d'ara tota una institució en ell mateix per la quantitat —i qualitat— d'intervencions seues en importants actes o manifestacions culturals o cíviues registrades al llarg de l'etapa més negra del feixisme de postguerra com en els temps més recents d'aquesta democràcia formal burgesa que, ens agrada o no, hem de suportar els valencianistes de tota la vida. O hauríem de dir catalanistes, terme que li complau molt més a Enric Tàrraga?

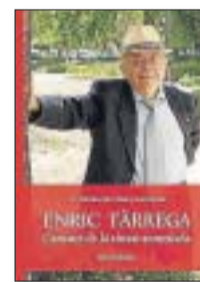
Al llarg i ample d'unes converses molt ben muntades, ben incisives i punyents per part dels entrevistadors **Cubedo, Sáez i Gil**, Tàrraga parla amb una claredat esfereïdora sobretot de la vida política del poble valencià i de la seua pròpia experiència política, seguint l'exemple de les

Enric Tàrraga.

Memòries de Moisès Broggi, talment com ens confessa el mateix Tàrraga. Deixa de banda, per tant, confessions personals entorn a la seua vida familiar i privada.

En aquestes converses, Tàrraga parla amb extensió dels grans moments que han condicionat la seua vida —i per extensió la de molts valencians que hem compartit moments claus del valencianisme: els aplecs de joventut itinerant, la repressió del govern civil o la persecució de la Guàrdia civil, les fundacions primer del Front Marxista Valencià i, després, del Partit Socialista Valencià, el qual el mateix Tàrraga abandona més tard quan **Lluch i Reventós** pacten amb **González**, el gran paper de Tàrraga al front de Lo Rat Penat, la seua passió per la música i el teatre, **Fuster** i el fusterisme, les mobilitzacions pel 9 d'octubre al Puig, la seua relació amb els grans personatges **Casp, Fuster, Sanchis Guarner, Estellés,**

CUBEDO, SÁEZ I GIL

Enric Tàrraga

L'amant de la ciutat somniada

► PUV, 2010

Ventura, Ballester, etc., etc. El llibre, en definitiva, és d'una amenitat absoluta i fa un repàs ben personal i agut de la història cívica i cultural de la Ciutat de València que qualsevol historiador o assagista haurà de tenir ben present a l'hora de tractar els múltiples aspectes a què fa referència aquest personatge tan singular que hem tingut la fortuna de compartir els valencians.

Sinestèsia i música

L'optimisme poètic de José Mas el fa diferent. L'autor canta allò que ha guanyat en la vida, sobretot, la capacitat de meravellar-se dia a dia

Poesia

POR J. RICART

■ A hores d'ara poc resta per dir d'aquest poeta, sense caure en la repetició o en la tautologia. **José Mas** va nàixer en acabar la guerra civil en aquesta ciutat. És catedràtic, crític i ha publicat mitja dotzena de poemaris. Però més enllà de dades bibliogràfiques el més interessant és que a diferència de la majoria dels poetes elegíacs que canten allò que han perdut, el nostre autor exal-

ta allò que ha guanyat en la vida: l'amor, l'amistat, el desig de superació i sobretot la capacitat de meravellar-se dia a dia.

Aquesta antologia intenta concentrar la producció de sis títols en una total d'uns seixanta poemes. Una tria personal que suposa una difícil tasca en la qual s'ha de trobar un equilibri entre el valor literari i les preferències subjectives; és a dir, entre aquelles peces fonamentals per entendre el conjunt de la seua obra, i aquelles que amb independència de la seua qualitat, tot artista en té una especial estima.

La seua trajectòria, més que la successió cronològica d'una sèrie de títols a la recerca d'un espai i una identitat pròpia, és la constatació constant d'una veu madura que ja s'ha trobat a sí mateixa des del seu debut *Por el espejo de la voz*. Des d'aleshores es manté fidel a sí mateix sense per això re-

petir-se: És una veu que continua delectar-nos amb subtils modulacions, i matisos de vegades quasi imperceptibles. Tots el seus llibres estan dotats d'una coherència temàtica i arquitectònica entre les parts, on res és accessori o s'acumula sense més. Els seus poemes combinen el to narratiu i proper de la poesia de l'experiència —de vegades col·loquial— amb el llamp d'una metàfora més irracional.

El poeta ha fet de la seua limitació, una nova manera de captar la vida, quasi un mètode que multiplica la resta dels sentits per tal de descobrir els paranys d'aquesta era dominada per la imatge. D'aquesta manera la seua visió es torna en moltes ocasions olfactiva, «*Tu cuerpo olía a intimidad de huerto florecido / a risa delirante de gaviotas / a rocío y a beso*» o fins i tot, gustativa com al poema *Zumos* (tot una taxonomia de la dona a partir de criteris d'enòleg). No és d'estranyar que **Carmen Botello** al pròleg afirme que J. M. és el poeta de la sinestèsia. «*Tu voz es amarilla como el temblor de un beso*». Nosaltres afegiríem que també és el

JOSÉ MAS

Espejismos (Antologia Poètica)

► Instituto de Estudios Modernistas. Valencia, 2010

poeta de la música, mitjançant una interminable llista d'al·literacions, cadències i resonàncies, la seua paraula aspira a assolir l'harmonia invisible amb la qual acaronar la nostra oïda. La veu de José Mas és capaç de dibuixar en l'obscuritat gràcies al poder de la seua clarividència. Ara el lector tan sols ha de deixar-se emportar per poder gaudir-la.